

Anuszkiewicz, Edward

Tryptyk ostrołęcki o pracy duszpasterskiej w parafii pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce w latach 1989-1991

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 13, 301-306

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Edward Anuszkiewicz
EtK

***Tryptyk ostrołęcki o pracy duszpasterskiej
w parafii pod wezwaniem
św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce
w latach 1989-1991***

*Ludziom dobrej woli
z Ostrołęki i okolicy*
Autor¹

I

Na życie parafialne inaczej patrzy człowiek duchowny, a jeszcze inaczej człowiek świecki.² Dla pierwszego są ważne odniesienia do takich spraw, jak: świątynia, cmentarz, mieszkanie, kancelaria parafialna, sala katechetyczna /do roku szkolnego i katechetycznego 1990/91/ oraz uwarunkowania środowiskowe w szerokim tego słowa znaczeniu.³ Natomiast wiernym po latach pozostają trwałe ślady w postaci sporządzonych akt metrykalnych: chrztów, małżeństw, zgonów⁴, świadectw religii oraz wspomnienia ważniejszych wydarzeń z życia rodzinnego i osobistego, takich jak; np. chrzest własnego dziecka, pierwsza spowiedź i Komunia św., przyjęty sakrament Bierzmowania, Namaszczenie Chorych, zawarte małżeństwo czy też pogrzeb kogoś z krewnych lub znajomych.⁵

Zasadniczy rytm życia religijnego normowany jest stałymi godzinami Mszy św. niedzielnych oraz w dni powszednie.⁶ Ponadto nabożeństw, takich jak: pierwsze piątki, pierwsze soboty miesiąca, które zwiększały liczbę Mszy św. sprawowanych w dni powszednie. Wszyscy - duchowni jak i świeccy - angażowali się w nadzwyczajne akcje duszpasterskie⁷, takie jak: kolęda, rekolekcje wielkopostne święta kościelne, spowiedź dzieci pierwszokomunijnych oraz ich rocznice, wizytacje księży biskupów połączone z sakramentem Bierzmowania, prymicje adoracje Najświętszego Sakramentu Ołtarza, nabożeństwa: majowe, czerwcowe, październikowe, listopadowe /za zmarłych/, rekolekcje adwentowe. Oprócz wyżej wspomnianej działalności duszpasterskiej, bez względu na czas i pogodę dochodziły pogrzeby, zaś w roku szkolnym katechizacja dzieci i młodzieży⁸.

Księża wikariusze w ramach pełnienia dyżurów tygodniowych załatwiali między innymi takie sprawy, jak: przyjmowanie Mszy św., zgłaszanie „drugich zapowiedzi”, pogrzeby, wydawanie zaświadczeń o wygłoszonych zapowie-

dziach, ustalenia terminów ślubów, chrztów, eksport zmarłych np. bez Mszy św. do innych parafii w kraju, „pierwszych zapowiedzi”, wydawanie zaświadczeń-zwolnień na pogrzeby katolickie w pełnym lub nie, w innej parafii /tak zwane świadectwo moralności /zaświadczeń do Chrztu św. metryk ślubnych oraz odwiedziny chorych połączone z sakramentem Namaszczenia Chorych i spowiedzią oraz Komunią św. uwarunkowanymi stanem chorego i inne.

Duszpasterstwo parafialne było otwarte na problemy emerytów mieszkających na jej terenie, np. umożliwiało odprawianie Mszy św. i przekazywało im stypendia mszalne. Nie przechodziło też obojętnie względem duchownych-gości, zaradzając również ich potrzebom w miarę możliwości.¹⁰

II

W roku kalendarzowym 1990¹¹ w kościele pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce odprawiano Msze św.¹² w niedziele o godzinie 6.30 8.30 10.00 11.30 13.00 16.00 18.00 zaś w dni. Wyjątek stanowiły pierwsze piątki i pierwsze soboty miesiąca oraz powszednie o godzinie 6.30 7.00 18.00. W te ostatnie o godzinie 6.30 odprawiał jeden ksiądz, zaś o 7.00 dwóch księży i o 18.00 jeden/ z reguły dyżurny/. Okazjonalnie gdy zachodziła potrzeba duszpasterska do sprawowanych Mszy św. włączono księży emerytów i innych. W pierwsze piątki miesiąca dochodziła Msza św. oprócz wymienionych o godzinie szesnastej. W miesiącach: lipiec- sierpień z powodu urlopów księży nie było Mszy św. o godzinie siódmej. Stypendia mszalne zamawianych Mszy św. były od 5 do 50 tys., w pierwszej połowie 1990 r. zasadniczo po 10 tys., w drugiej ponad tę sumę. Śpiewane bez względu na czas wierni zawsze wynagradzają w dwójnasób. Czasami zdarzyło się, że w niedzielę odprawiał któryś z księży miejscowych z ks. emerytem .

W styczniu 1990r. nie było Mszy św. o godzinie 18.00 z powodu kolędy. Wyjątek stanowiły pierwsze piątki i pierwsze soboty miesiąca oraz msze ślubne. W rekolekcje wielkopostne /1-5 IV 1990r./ Msze św. były odprawiane o godzinie 6.30 8.30 10.00 16.00 18.00 20.00. W ŚWIĘTE TRYDUUM PASCHALNE o godzinie 16.00 18.00 ,zaś w pozostałe soboty kwietnia o 16.00. Dnia 3 maja Msze św. odprawiano o godz. 6.30, 8.30, 10.00, 11.30, 16.00, 18.00. Spowiedź dzieci do I Komunii św. dla szkoły nr 7 i nr 2 sprawowano 4 maja 1990r. od godziny 16.00, zaś I Komunię św. w sobotę dla szkoły nr 7 o 10.00, i o 14.00, dla szkoły podstawowej nr 2. Dnia 11 maja 1990r. spowiadano dzieci pierwszokomunijne ze szkoły nr 1 i nr 2 od godziny 16.00, zaś I Komunię Św. zorganizowano im w sobotę 12 maja 1990r. o godzinie 10.00 dla dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 1 i o 14.00 dla dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 2. W dniu 19 maja 1990r. ,o godzinie 17.00, miał miejsce ingres Księdza Biskupa i Bierzmowanie. Wówczas to, w niedzielę był zachowany porządek niedzielny nabożeństw, zaś w poniedziałek i we wtorek dnia powszedniego. Pożegnania Biskupa nastąpiło 22 maja 1990r. We Wniebowstąpieniu Pańskie Msze św.

sprawowano o godzinie 6.30, 8.30, 10.00, 18.00. Spowiedź rocznicowa dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 7 była w sobotę od godziny 17.00, zaś Msza św. w niedzielę 27 maja 1990r. o godzinie 16.00. Dnia 1 czerwca 1990r. spowiadano w pierwszą rocznicę dzieci ze szkoły Podstawowej nr 2, zaś 3 czerwca 1990r. miały one Msze św. o godzinie 16.00. Śluby w czerwcu zawierano o godzinie 16.00 lub 17.00. W drugi dzień Zielonych Świąt Mszę św. sprawowano o 6.30, 8.30, 10.00, 16.00, 18.00. Prymicja miała miejsce 10 czerwca 1990r. o godzinie 16.00. W Boże Ciało Msze św. odprawiano o godzinie 6.30, 8.30, 10.00, 11.00, 12.00 /połączoną z Procesją Eucharystyczną /, o 16.00.

W miesiącach wakacyjnych /lipiec-sierpień/ śluby były błogosławione zgodnie z ustaleniami o godzinie 15.00, 16.00, 17.00, 18.00. Uroczystość Wniebowzięcia NMP Mszę św. odprawiano o godzinie 6.30, 8.30, 10.00, 11.30, 18.00.

We wrześniu przywrócono odprawianie Mszy św. w dni powszednie o godzinie 7.00 rano. W przypadające dni Adoracji Najświętszego Sakramentu Ołtarza /11-13 IX /wierni uczestniczyli we Mszach św. o godzinie 6.30, 8.30, 10.00, 16.00, 18.00. Sakrament małżeństwa sprawowano o godzinie 16.00, 17.00. W październiku było nabożeństwo Różańcowe o godzinie 17.30. małżeństwa błogosławiono w soboty o godzinie 16.00. Listopad charakteryzował się modlitwami za Zmarłych poprzez wypominki połączone z modlitwą oraz Mszą św. Grudzień wyróżniał się czasem rekolekcji adwentowych w dniach 8-11 grudnia 1990r. Wówczas to Msze św. sprawowano o godzinie 8.30, 10.00, 11.30, 16.00 18.00. Na Boże Narodzenie o godzinie 13.00 chrzczono dzieci, zaś drugiego dnia Świąt o godzinie 16.00 i 18.00 błogosławiono śluby, zaś w ostatnią sobotę grudnia czyniono to o godzinie 16.00, 17.00, 18.00.

Oprócz wyżej wymienionej działalności duszpasterskiej, bez względu na czas i pogodę odchodziły pogrzeby, zaś w roku szkolnym 1990/91-katechizacja dzieci i młodzieży¹³ nie zapominając o kolędzie, która rozpoczynano po Bożym Narodzeniu i kontynuowano do III dekady lutego. Był to wzmożony wysiłek duszpasterzy oraz życzliwości względem nich okazywanej przez wiernych oczekujących „swoich księży” nawiedzających niejednokrotnie bardzo zróżnicowane środowiska rodzinne.¹⁴

III

Pisząc swoje spostrzeżenia po siedmiu latach Autor ma świadomość, że pozostały w Ostrołęce nie tylko trwale ślady jego działalności w formie opracowań¹⁵, druków¹⁶ świadectw szkolnych¹⁷, ale przede wszystkim świadomość Wszystkich których spotkał w Ostrołęce w czasie pracy duszpasterskiej /I IX 1989-3I VII 1991/ i to w okresie przekształceń społeczno-politycznych w naszej ojczyźnie, spotęgowanych po 4 czerwca 1989r.¹⁸

Przy okazji wizyt w Ostrołęce / np. sesji naukowych/ nabywane lub otrzymywane pamiątki ożywiają wspomnienia bez względu na czas i miejsce, tak jak częstokroć nadwerżone przez „zab czasu” fotografie czy też przez uczniów pozostawione wpisy w Księdze Pamiątkowej.

Przypisy:

¹Był wikariuszem parafii pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce od 1 września 1989r. do 31 lipca 1991r. Por. aneks nr 7. Ponadto od 19 marca 1992r. jest członkiem Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego im. Adama Chętnika. Por. Stanisław Pajka. Współcześni badacze i popularyzatorzy kurpiowszczyzny. Ostrołęka 1993, s. 16, 87.

²Por. Ks. .Witold Jemielity, Parafie w Ostrołęckiem, w: Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, Zeszyty naukowe, t.9, Ostrołęka 1995, s. 127-135: Czesław Parzych, Kościół w Ostrołęce/1794-1914/, w: Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, Zeszyty naukowe, t.9, Ostrołęka 1995,s. 136-146; Czesław Parzych, Sytuacja i działalność Kościoła rzymskokatolickiego w Ostrołęce w latach 1945-1990, w: Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, Zeszyty Naukowe t.4, Ostrołęka 1990, s.103-116.

³W parafii pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce od 1 IX 1989r. do 31.VII.1991 na stanowisku proboszcza i dziekana byli: ks. prałat Czesław Roszkowski /1.IX.1988-24.X.1989/, ks. kanonik mgr Witold Bruliński /od 25.X.1998/, zaś wikariuszami :ks. Tadeusz Kaczyński I /od 1.VI.1987/, ks. Krzysztof Wróblewski /od 1.IX.1988/oraz ks. mgr - lic. Edward Anuszkiewicz /od 1.IX.1989/. Warto wiedzieć, że ks. prałat Czesław Roszkowski po przeżyciach związanych z pożarem kościoła 13/14 marca 1989r. był na urlopie zdrowotnym.

⁴Akta metrykalne parafii pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce w okresie 1.IX.1989-31.VII.1991 były spisywane przez Pana Organistę Wojciecha Wojciechowskiego / do 2.IV.1990/, miejscowych duszpasterzy /do 31.VII.1990/ oraz Pana organistę Józefa Stefana Pupka /od 1.VIII.1990/. W/w akta metrykalne zawierają adnotacje:

	1989	1990	1991	1.IX.1989 - 31.VII.1991
Chrzta	354	329	328	645
w tym udzielonych przez ks. E. Anuszkiewicza	5	34	17	56
Małżeństw	71	105	117	192
w tym błogosławionych przez ks. E. Anuszkiewicza	4	19	16	39
Zgonów	95	125	155	261

Por. Archiwum Parafii pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego

⁵Utrwalone za pomocą aparatów fotograficznych, magnetofonów oraz kamer video.

⁶Autor zadbał między innymi o specjalny plakat porządku nabożeństw /wydrukowany w mieście Ostrow Mazowiecka/ oprawiany w ramy ze szkłem i zawieszony na

drzwiach zewnętrznych od strony kalwarii oraz dworca PKS. Ponadto sporządził okolicznościową pieczęć z jego treścią, powielaną między innymi na obrazkach kolejowych. Por. aneks nr 7.

⁷Ze wzruszeniem Autor wspomina odniesienia w tym względzie parafian ostrołęckich po pożarze, który miał miejsce 13/14 marca 1989r. Por. aneks nr 7, poz.3,5.

⁸Por. aneks nr 4

⁹Por. ZSZ Nr 1. Umowa z dnia 1 września 1990 zawarta pomiędzy Dyrektorem Szkoły ZSZ Nr 1 w Ostrołęce p. Stanisławem Popielarczykiem zwanym dalej „dyrektorem szkoły” a ks. Edwardem Anuszkiewiczem zam. w Ostrołęce, skierowanym przez biskupa diecezjalnego w Łomży o nauczanie religii w roku szkolnym 1990/91. „Poz.3: Nauka religii będzie odbywać się w klasach drugich w łącznym wymiarze 15 tygodniowo”.

¹⁰W okresie IX.1989 - 31.VII.1991 księżmi odprawiającymi Msze św. w kościele pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego byli między innymi: ks. Marian Skłodowski zm. /27.VI.1990/, ks. Jan Kowalczyk /zm. 2.VII.1990/, ks. Władysław Archacki /zam. w Ostrołęce od 3.X.1988/, ks. Władysław Gawkowski /zam. w Ostrołęce od 7.IV.1988/. Por. Rocznik Diecezji Łomżyńskiej 1995, Łomża 1995, s.483.

¹¹Księża mieli w użyciu stypendiarki: terminarz wojskowy /Tewo 1990/, Wydawnictwo „Czasopismo wojskowe”, Warszawa /Cena 870 zł/ oraz Kalendarz orbis /od 25 lutego 1990r. zaprowadzony przez ks. Tadeusza Kaczyńskiego, inni niż „system ostrowski”. Wpisano w nim intencje bezpośrednio w I egz. wraz z wartością, syndendum potwierdzając oraz w/ dane podpisem skróconym. ks. przyjmującego. Niebezpieczeństwo tkwiło w tym, że syndendiarka nie dawała możliwości odtworzenia zamówionych Mszy św.

¹²Por. aneks nr I.

¹³Autor artykułu „od 29 stycznia do 2 lutego 1990r. prowadził kurs dla ministrantów-lektorów. Miejscem zajęć była sala Poradni Rodzinnej k. Kancelarii Parafialnej. Początek zajęć miał miejsce 29 stycznia 1990r. o godzinie 9.00”. Piszący te słowa - opiekun ministrantów, np. 2 lutego 1990r. w poniedziałek - 5 lutego 1990r. zapraszał na kurs ministrancki uczniów klasy czwartej, piątej, szóstej, siódmej, ósmej oraz szkół średnich tych, którzy nie byli jeszcze lektorami. Przyjęcie do ministrantury nastąpiło dnia 11 lutego 1990r. Początek spotkań miał miejsce w poniedziałek o godzinie 8.30, w sali poradni rodzinnej. Terminy kolejnych spotkań były podawane na bieżąco każdego dnia. Przyjęcie do grona lektorów parafii miało miejsce w niedzielę po 2 lutego o godzinie 16.00. Kandydaci na lektorów mieli mieć ze sobą wybraną komżę. Por. aneks nr 3.

¹⁴Dodatkowym źródłem wiedzy o „rozszerzonym środowisku” był permanentnie prowadzony kurs przedmałżeński - dekanalny. Uczestniczyli w nim księża z parafii Wojciechowice, Czerwin, Dąbrówka, k. Ostrołęki, Kleczkowo, Piski, Nowa Wieś Zachodnia, „Poradnia Rodzinna”, Rzekuń, Troszyn, Borawe. Wykłady odbywały się w każdą niedzielę o godz. 15.00 w klasztorze. Na konferencje specjalistyczne nupturienci byli kierowani na 3 miesiące przed ślubem. Nupturienci z dekanatu p. w. NMP - do Fary we czwartki na 17.00, z dekanatu św. Antoniego - do klasztoru w poniedziałki na 17.00. W obu poradniach Duszpasterstwa Rodzinnego można było nabyć materiały dotyczące przygotowania do życia w rodzinie. Autor również prowadził skrócone kursy przedmałżeńskie, np. od dnia 6 października 1990r. w sali nr 2 miesz-

czącej się w podwórzu przy kościele pobernardyńskim w Ostrołęce. Korzystali z niego narzeczeni, którzy nie mieli ukończonego takiego kursu oraz ci, którzy w najbliższym czasie planowali zawrzeć związek małżeński. Por. Pismo ks. dziekana - kanonika mgr Witolda Brulińskiego do Przewielebnych Księży Proboszczów w dekanacie św. Antoniego Padewskiego w Ostrołęce. Ostrołęka dnia 17 września 1990r.

¹⁵Por. aneks nr 7.

¹⁶Por. aneks nr 7, w tym numery 6,7,8,13.

¹⁷Por. aneks nr 4.

¹⁸Por. korespondencja będąca w posiadaniu Autora artykułu: do klasztoru Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie /7.XII.1989/, do Redakcji Polskiego Radia w Białymstoku /13.XII.1989/, do Wydawnictwa Księży Marianów /26.XII.1989/, do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Wiktora Gomułckiego w Ostrołęce. Stacja Naukowa M.O.B.N. w Ostrołęce /24.I.1990/, do Wydawnictwa Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie /9.II.1990/, 12.II.1990, 1.VIII.1990/, do Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży /18.III.1990/ do Muzeum Okręgowego w Ostrołęce /13.VIII.1990/, do J.E. Ks. Biskupa Tadeusz Zawistowski /23.VIII.1990/, do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Wiktora Gomułckiego w Ostrołęce /24.XII.1990/, do Kurii Biskupiej w Łomży /1.VI.1991/, do J.M. Ks. Rektora Antoniego Boszko w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży /13.VI.1991/, do Muzeum Okręgowego w Ostrołęce /23.III.1993/, do Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego w Ostrołęce /14.IX.1993/, do ks. prałata mgr Zygmunta Żukowskiego i ks. kanonika mgr Witolda Brulińskiego w Ostrołęce /14.IX.1993/ nie wymieniając ściśle osobistej kierowanej do kilkudziesięciu osób-mieszkańców różnych regionów kraju i świata.